



Govern d'Andorra

Llei qualificada de la responsabilitat penal de les persones menors d'edat

Ministeri d'Afers Socials, Justícia i Interior
Andorra la Vella, 22 d'octubre del 2018



- S'afegeix una definició del que s'entén per persones menors d'edat des de la perspectiva de l'aplicació de la Llei: persones que siguin o assoleixin la majoria d'edat durant la tramitació del procés penal o en període d'execució de la sentència o l'acord (art. 1.2)
- Es trasllada la competència per jutjar les infraccions penals comeses per persones menors d'edat al Tribunal de Corts en composició unipersonal (contravencions penals) o col·legiada (delictes menors i majors) (art. 2), i també per executar les sentències i els acords (art. 40.1)
- S'estableix per primera vegada de forma expressa a qui correspon instruir els processos penals que se segueixen contra persones menors d'edat (seccions d'instrucció) (art. 3)



- S'estableix com a novetat que la instrucció i l'enjudiciament de les persones majors i menors d'edat es fa conjuntament, si bé es pot formar una peça separada en fase d'instrucció (art. 7.1), i que els fets delictius connexos es puguin incorporar al mateix procés (art. 7.2)
- Es reforça el dret a la intimitat de les persones menors d'edat durant el judici oral (art. 8)
- Es crea la figura del representant *ad hoc* si el representant legal no pot intervenir o no ha d'intervenir en el procés penal a criteri judicial, i que no pot ser l'advocat (art. 9)



- Es millora i clarifica el deure d'informació dels fets investigats i dels drets reconeguts, i el dret a la defensa i l'assistència tècnica lletrades (arts. 10 i 11.3 i 4)
- Es preveu que es pugui prorrogar el període de la detenció governativa de 24 a 48 hores com a màxim en casos de delictes majors d'homicidi, assassinat, tortura, esclavatge, agressió sexual, abús sexual si el fet consisteix en accés carnal, tràfic de drogues, segrest, tràfic d'infants, tràfic il·legal d'armes, proxenetisme, terrorisme, finançament del terrorisme, blanqueig de diners o valors, associació per atemptar contra el Principat o contra l'ordre constitucional i contra la comunitat internacional. Durant aquest termini prorrogat, la persona menor d'edat detinguda ha de ser ingressada en una unitat separada de les dependències del Centre Penitenciari (art. 12.2)



-
- Es regula per primera vegada de forma concreta la incoació de diligències prèvies i l'arxivament com a diligències interdeterminades (arts. 14 i 15.1)
 - Se substitueix la no incoació quan els fets poden ser corregits en l'àmbit educatiu i familiar per l'arxivament en qualsevol moment de la instrucció pels mateixos motius, i s'elimina la impossibilitat d'aplicar-ho en casos de delictes majors (art. 15.2)
 - L'informe de l'Àrea de Justícia Juvenil esdevé potestatiu durant les diligències d'investigació (art. 16.2)
-



- Es regula de forma concreta el dret a la defensa i l'assistència tècnica lletrades durant la pràctica de les diligències d'investigació (art. 16.3)
- Es preveu com a novetat que es pugui aplicar a les persones menors d'edat el procediment de l'ordenança penal (art. 18). L'execució correspon al batlle que la dicta (art. 40.2)
- S'elimina la regulació sobre el secret sumarial i sobre la pràctica de les diligències d'investigació que és reiterativa en relació amb les disposicions del Codi de procediment penal (art. 23 i 25.2 de la Llei vigent)



- Es limita l'aplicació de la mesura cautelar d'internament provisional en els casos de delictes majors o de dos o més delictes menors (art. 20.1), i només es pot aplicar si són majors de 14 anys i concorren determinats supòsits taxats (art. 20.2)
- Es preveu la possibilitat de prorrogar tres mesos més com a màxim el termini de l'internament provisional en el cas de delictes majors, i altres tres mesos més com a màxim en els processos penals que se segueixin per delictes majors d'homicidi, d'assassinat, de tortura, d'esclavatge, d'agressió sexual, d'abús sexual sempre que els fets consisteixin en accés carnal, de tràfic de drogues, de segrest, de tràfic d'infants, de tràfic il·legal d'armes, de proxenetisme, de terrorisme, de finançament del terrorisme, de blanqueig de diners o valors, d'associació per atemptar contra el Principat o contra l'ordre constitucional, i contra la comunitat internacional (art. 20.3)



- S'estableix però que el termini de l'internament provisional no pot excedir de la meitat del termini màxim de la mesura disciplinària d'internament en règim tancat que preveu la Llei (art. 20.4)
- També es determina que un cop s'hagi tramès el procés penal al Tribunal de Corts, el termini de l'internament provisional no pot excedir de tres mesos en el cas de delictes menors i de sis mesos en el cas de delictes majors, a partir de la notificació de l'acte de conclusió de la instrucció. En tot cas, s'ha d'acordar la llibertat provisional de la persona menor d'edat quan el termini de l'internament provisional arribi a la meitat del termini màxim de la mesura disciplinària d'internament en règim tancat que preveu aquesta Llei (art. 20.5)



-
- En cas que s'interposi un recurs d'apel·lació contra la sentència, el termini de l'internament provisional no pot excedir de sis mesos a partir de la notificació. En tot cas, s'ha d'acordar la llibertat provisional de la persona menor d'edat quan el termini de l'internament provisional arribi al termini màxim de la mesura disciplinària d'internament en règim tancat imposada (art. 20.6)
-



-
- S'amplia el catàleg de les mesures cautelars (art. 21.1):
 - Justificació de l'assistència al centre educatiu o de formació, o l'exercici d'un treball regular
 - La presentació a les dependències de la Batllia o qualsevol altra institució
 - L'abstenció d'entrar en contacte o atansar-se a determinades persones, o de circular o romandre en una població, indret o radi
 - L'obligació de romandre al Principat d'Andorra
 - L'obligació de sotmetre's a determinades mesures mèdiques d'examen, tractament o cura
 - El seguiment d'un programa d'activitats socioeducatives
-



- S'amplia de 8 a 15 dies el termini per sol·licitar la pràctica de noves diligències al batlle instructor un cop ha acabat la instrucció (art. 23)
- S'elimina la possibilitat de que l'arxivament amb contraprestacions la pugui proposar d'ofici el Tribunal, i es requereix el consentiment de la persona menor d'edat, del representant legal o *ad hoc* i del Ministeri Fiscal (art. 27.1 i 2). A més, la nova regulació subsumeix la possibilitat que existia de dictar acord sense judici oral en cas de conformitat i si el Ministeri Fiscal només demanava l'amonestació o la reparació de la víctima (art. 32 de la Llei vigent)



- S'estableix que l'incompliment de les mesures imposades en virtut de l'arxivament amb contraprestacions equival al crebantament d'una condemna (art. 27.5)
- S'eliminen algunes disposicions relatives a la fase intermèdia i al judici oral que són reiteratives en relació amb les disposicions del Codi de procediment penal (arts. 31 *in fine*, 34, 35, 37.3 i 38.1, 39.1 i 41 de la Llei vigent)
- Es preveu que el judici oral es pot celebrar en absència de la persona menor d'edat acusada si ha estat citada degudament (art. 28)



- Els acords esdevenen sentències i es preveu que s'ha de fixar la data per notificar-les al terme del judici oral, i que s'han de dictar amb caràcter preferent (art. 31.2)
- La mesura d'internament en règim tancat es pot imposar a les persones menors d'edat que hagin comès un delicte major, o a les quals s'hagi imposat una altra mesura disciplinària, educativa o de seguretat amb anterioritat per dos o més delictes menors comesos en els darrers dos anys (abans calia haver comès un delicte major amb una pena de presó superior a 8 anys o en cas de reincidència) (art. 33.a)
- Les mesures d'internament en règim tancat o semiobert només es poden imposar als majors de 14 anys (art. 33. a i b)



- Se substitueix la mesura de privació de sortir els vespres del domicili familiar per la de l'obligació de romandre al domicili familiar durant el període del dia o de la nit que estableixi el Tribunal de Corts o el batlle, fins a un màxim de deu hores, amb o sense control monitoritzat (art. 33.e)
- La privació d'entrar o romandre a determinats locals o llocs públics esdevé una mesura disciplinària en lloc d'accessòria (art. 33.g)
- Es canvia la denominació de la mesura educativa de la llibertat vigilada amb assistència educativa per la del seguiment d'un programa d'activitats socioeducatives (art. 34.b)



-
- S'afegeix la mesura complementària de la prohibició d'atansar-se o entrar en contacte amb la víctima, o de circular o romandre en una població, indret o radi (art. 35.c)
 - Es replanteja la mesura educativa que consisteix en l'acolliment familiar o residencial (art. 34.c)
 - L'acolliment familiar es defineix com el que fomenta la participació plena de la persona menor d'edat en la vida d'una família perquè tingui un entorn afectiu estable que faci possible el desenvolupament integral de la seva personalitat.
-



- L'acolliment residencial es defineix com el que suposa l'ingrés s'ingressa de la persona menor d'edat en un centre adequat a les seves característiques per tal que rebi l'atenció i l'educació necessàries, sempre que es garanteixi un tracte afectiu i una vida quotidiana personalitzats.
- Es preveu que si la persona menor d'edat presenta alteracions de la conducta recurrents o una addicció a les drogues tòxiques, les substàncies psicotròpiques o les begudes alcohòliques que suposen un perill per a la seva integritat o la de terceres persones, l'acolliment es pot fer en centres amb espais d'escolarització propis i que incorporin en la configuració arquitectònica elements constructius de protecció, amb l'objectiu d'afavorir l'eficàcia dels programes educatius i del tractament psicològic i terapèutic de la persona menor d'edat.



- S'estableix que el termini durant el qual es porta a terme l'acolliment de protecció intensiva s'abona en relació amb la durada de la mesura disciplinària imposada (art. 33)
- Es millora i es precisa el règim de recursos contra les resolucions del batlle instructor o del Tribunal de Corts o el batlle, i es regula què s'esdevé durant la tramitació dels mateixos pel que fa a l'internament o la llibertat provisional, o a les responsabilitats civils (arts. 37 i 38)
- Es regulen per primera vegada els recursos d'audiència i de revisió contra les sentències i les ordenances penals (art. 39)



-
- Es preveu per primera vegada la possibilitat de reduir les mesures educatives si s'han complert els objectius socials i educatius que es pretenien (art. 43)
 - S'afegeixen diverses disposicions que regulen les vicissituds derivades de l'assoliment de la majoria d'edat i de l'edat de 21 anys quan la persona està complint una cautelar d'internament provisional o una mesura disciplinària d'internament (art. 45)
-



-
- S'incrementa de 5 a 10 anys el termini de prescripció dels delictes majors amb una pena de 10 anys o superior, i de 3 mesos a 6 mesos el termini de prescripció de les contravencions penals. També s'estableix que els delictes de tortura i genocidi i contra la humanitat no prescriuen (art. 46.1.a i d, i 2)
 - Es regula per primera vegada la prescripció de les mesures disciplinàries, educatives i de seguretat (art. 47)
 - Es crea el Registre de processos penals contra persones menors d'edat, que només es pot consultar per part dels batlles i tribunals (art. 48)
-



- S'afegeix un títol sobre l'execució de les mesures cautelars o disciplinàries d'internament, que regula en primer lloc el règim d'internament, i en concret:
 - Els drets de les persones menors d'edat internades: drets a la vida, la integritat física i la salut; dret a l'educació i la formació integrals; dret a la dignitat i a disposar de roba pròpia i béns personals; drets civils, polítics, socials, religiosos, econòmics i culturals no incompatibles amb el compliment de la mesura; dret a l'assistència psicològica i social; dret a comunicar-se i rebre visites; dret a la intimitat; dret a formular peticions i queixes; dret d'informació i drets dels pares o representants legals (art. 50)
 - Els deures de les persones menors d'edat internades: romandre en el centre; respectar les normes internes; activitat ordenada i actitud de respecte; utilització adequada de les instal·lacions;



- observar les normes higièniques i sanitàries; col·laborar en el bon ordre i la neteja; rebre l'ensenyament bàsic obligatori i participar en les activitats (art. 51)
- L'ingrés i l'atenció mèdica i personal (art. 52)
- Els trasllats (art. 53)
- Les activitats i el descans (art. 54)
- La informació i les reclamacions (art. 55)
- La informació en cas defunció, accident o malaltia (art. 56)
- Les comunicacions amb els familiars i advocats (art. 57)
- Les comunicacions amb l'autoritat judicial, el Ministeri i l'àrea competent del ministeri encarregat de la justícia (art. 58)



- Les comunicacions telefòniques (art. 59)
- La intervenció i la restricció de les comunicacions (art. 60)
- Les mesures de vigilància i seguretat (art. 61)
- Els incentius (art. 62)
- D'altra banda es regula el règim disciplinari en els centres on es troben persones menors d'edat internades, i en concret:
 - Les disposicions generals (art. 63)
 - La responsabilitat disciplinària (art. 64)
 - Els drets de les persones menors d'edat expedientades (art. 65)
 - Les faltes disciplinàries: molt greus, greus i lleus (art. 66)



- La prescripció de les faltes (art. 67)
 - Les sancions (art. 68)
 - La graduació de les sancions (art. 69)
 - La prescripció de les sancions (art. 70)
 - L'inici del procediment disciplinari (art. 71)
 - La instrucció de l'expedient disciplinari (art. 72)
 - La resolució de l'expedient disciplinari (art. 73)
 - La mesura cautelar de separació (art. 74)
 - L'extinció de la responsabilitat (art. 75)
-
- S'afegeix una disposició que obliga a seguir formacions inicials i continuades específiques als policies, batlles, magistrats, fiscals i secretaris judicials que intervinguin en els processos penals contra persones menors d'edat